

Televizyon Ekranında Banka Bilgisi (*)

— Yeni Ortamlar tam bilgi sağlamaktadır —

Doç. Dr. Cevat ALKAN(**)

Çoğumuzun, televizyon ekranlarımızda izlediğimiz yeni ortamlar, henüz deneme aşamasında olmakla beraber uzun zamandır tartışılmaktadır. Bugün, uydu televizyonu, video - teks, televizyon bilgi hizmeti, kablolu televizyon gibi kavramlar, çağdaş tele iletişim teknolojisindeki gelişmeleri ifade etmektedir: istediğimizden fazla bilgi iletişimi sağlayan bir gelişme.

Teknik yönden büyük gelişme, kablolu ve uydu televizyonlarındadır. Halen Federal Almanya'da kullanılan VHF frekansı en fazla üç program kullanabilmektedir. Bununla beraber durum yakın bir gelecekte değişebilir. Eğer geniş bantlı kablo, evden eve döşenebilirse bu takdirde otuz kanala kadar kullanım sağlanabilir. Eğer geleneksel bakır kablo, cam elyafı ve laser teknolojisi ile değiştirilebilirse, normal kablonun kapasitesinin bin misli artmaması için bir neden kalmamaktadır.

Telsiz televizyon yayınına kıyasla avantajlar çok iyi bilinmektedir: frekans yönünden herhangi bir sorun yoktur: hatta uluslararası düzeyde bile, ve sürekli yüksek kalitede görüntü elde etmede. Birkaç sayfiye ve apartman binaları şimdiden merkezi bir antenle ve bir kablo şebekesiyle birbirine bağlanmıştır.

Kıtadan kıtaya televizyon programları nakleden uydular, televizyon istasyonlarındaki haber editörleri için uzun zamandır kullanılmaktadır. Şimdi de sinyaller, hâlâ uydudan televizyon istasyonuna gelmekte ve onu takiben evlere aktarılmaktadır. Bununla beraber, gelecekte haberleşme uydularıyla doğrudan bağlantı yapmak

(*) SCALA Nr : 12/1980 ss : 16-18 de yayınlanan Almanca aslından çeviridir.

(**) A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

mümkün olacaktır. Bunun hazırlıkları şimdiden yapılmaktadır. Uluslararası tele - iletişim birliği 1977 de her Avrupa ülkesine belirli bir Megahertz alanda belirli bir frekans, çok kısa dalga alanı tahsis etmişti. Uydular, bu frekans alanını kullanarak beş farklı programı doğrudan doğruya televizyon sahibinin antenine nakledebileceklerdir.

Federal Almanya'ya hizmet edecek uydu için Ekvatorun 35.786 km. üstünde ve 90° batı uzunluğunda bir park yeri tahsis edilmiştir. Bu uydu programını, tüm Almanya'yı içine alacak biçimde (kısmen de komşularını içeren) elips formunda bir açıyla nakledecektir. Bu teknik başarı, güneş enerjisi ile çalıştırılacaktır. Bu uydu, herhangi bir nedenle çalışmaz duruma düşerse yanına yerleştirilmiş olan bir «ikiz» uydu, onun işlevini üzerine alacaktır. Uzmanların hesabına göre, Alman - Fransız taşıyıcı roketi «Ariane», ilk uyduyu 1983 sonuna kadar uzaya götürecektir.

Elektronik geleceğimizin diğer bir yönü de çok yakındır: Televizyon bilgi hizmeti ve vidio - teks. Komputerler sayesinde bundan böyle pasif televizyon izleyicisi olmaktan kurtulacağız ve bilgi sürecinde aktif bir ortak olacağız. Sistemde, televizyon seti, telefon şebekesine bağlanmakta ve küçük bir «kara kutu» ya ayarlanmaktadır. Böylece izleyici bilgi hizmet merkezi ile temasa geçmek için telefonunu ya da televizyonun uzaktan kontrol ünitesini kullanmakta ve telefon numarasını ve bir kod kelimesini vermektedir. (hesaba yazılmak için). Bunun üzerine ekranda bir indeks görülmekte ve izleyici televizyonun uzaktan kontrol ünitesini kullanarak gereksinim duyduğu bilgi alanını seçmektedir: haber, ya da iyi bir lokantanın adresi, tiyatro programı, ya da bankadaki hesap durumunu, hava tahmin raporu ya da bir Fransız yemek tarifi gibi!

Her Türlü Bilgi Bir Anda Hizmete Hazır:

Sisteme bağlı komputerler, hizmet yönünden yakın bir gelecekte öyle büyük bir kapasiteye ulaşacaklar ki PTT örgütü, bir gün kitap formundaki telefon rehberlerini kaldırıp tüm numaraları bu yolla temin edilebilir biçimde düzenlemeyi düşünmektedir. Televizyon izleyicileri bir gün tatil seyahatlerini en uzak ülkelere dahi rahatça oturdukları yerden planlayabileceklerdir.

Vidio - teks, evlere daha az bir yenilik olarak girmektedir. Televizyon görüntüleri arasındaki boşlukta iki çizgi arasında yazılı bilgi yer almaktadır. Burada özel bir üniteye gereksinim olabilir. Normal televizyon programı böylece haber ya da diğer çeşit bilgi

ile desteklenmektedir. Örneğin, yabancıların programı anlayarak izleyebilmeleri için çeviri yapmak, ya da işitme özürllüer için alt başlıklara yer vermek gibi.

Berlin'deki Heinrich Hertz Enstitüsü bir adım daha ilidedir. Burada görüntü ve sesin iki yönde iletişimini sağlayabilen iki yönlü kablolu televizyon sistemi üzerinde deneyler yapılmaktadır. Geri besleme kanalı bir gün izleyicilere televizyon quiz (soru sorma) pragramlarına doğrudan katılma olanağı sağlayacaktır. Televizyon eğitimcileri, öğrencilerinin öğretileni anlayıp anlamadıklarını kontrol edebileceklerdir. Kritik izleyiciler, bu sistemi ötedenberi bekledikleri - televizyonun program seçimine etki etmenin bir yolu olarak görmekteirler.

Bilgi Çok mu Fazla?

Bilgi her yerden, her yere, istenilen miktarda ve her zaman : hayret verici bir fikir. Bugün, Federal Alman Cumhuriyeti vatandaşları günlük ortalama iki saat ekran önünde zaman sarf etmektedirler. Bu nedenle televizyon muntazam izlenen önemli bir bilgi ortamı durumuna gelmiştir. Acaba izleyiciler, televizyondan zengin yeni bilgi beklentisi içinde midirler? yoksa tedrici olarak bunun - aksi takdirde aile için sarf edilebilecek çok fazla para ve zamana mal olduğu düşüncesinde midirler?

Bu durumun olumsuz etkisi olabileceği Bonn'daki politikacılar tarafından düşünöldü ve konunun ayrıntılı biçimde tetkiki için bir komisyon oluşturuldu. Komisyon, bilgi dağıtımında tüm olanakların hemen kullanımına taraftar olanları frenleyerek; yeni tekniklerin önce birçok proje halinde denenmesi gerektiğini önerdi.

1980 yılı, halkın gerçekten istediği daha fazla bilginin ne olduğuna karar vermeye yardım edecek alan araştırmalarının başlangıcı oldu: Düsseldorf ve Berlin'de 2.000 aile, ek bilgi alabilecek şekilde donatıldı ve bunların bu olanakları nasıl kullandığı birkaç yıl boyunca kayıt edildi. İki kamu televizyon kurumu ARD ve ZDF batı Berlin'de video - teks sistemini denemektedirler.

Bir Tartışma Konusu : Özel Televizyon

Eyalet hükümetleri, herbiri Berlin, Dortmund, Mannheim/Ludwigshafen ve München'de olmak üzere dört kablolu televizyon projesi üzerinde anlaşmaya varmışlardır. Sadece ikiz şehir Mann-

heim ve Ludwigshafen'de 20.000 aile, kablo aracılığı ile ek bilgi temin edebilecektir.

Kablolu televizyon konusunda temel sorun: ne kadar programın yayınlanacağı ve programın sorumluluğunu kimin yükleneyeceğidir. Talep sorununu ikinci ve aynı derecede esasa yönelik bir soru izlemiştir: özel kurumlar bilginin elektronik olarak dağıtımında bağımsız olarak hareket etmeye müsaade edilecekler mi? Yeni ortamlar da, mevcut televizyon programları gibi, kamu kuruluşlarının denetimine mi alınacaklar? Gazete ve süreli yayın sahipleri, eğer vidio - teks sistem ARD ve ZDF tarafından kullanılacak olursa kendi varlıklarının tehlikeye gireceğinden korkmaktadırlar. Bunlar bölgesel ve yerel reklam ortamı olarak işlevlerinin tehdit edildiği savını ileri sürmekte ve televizyonun şimdi sahip olduğu üstünlüğünü, evlere en son haberleri getirerek arttıracığını iddia etmektedirler. Kamu televizyon kuruluşları ARD ve ZDF ise vidio - teks sistemini yönetebilecekleri hususunda kendilerini yetkili görmektedirler. Bununla beraber, bunlar ilan ve yerel haber yayınlarının serbest kalması için hazırlıklı olmalıdırlar.

Bon hükümeti erken karar vermek niyetinde değildir. Bunun nedeni, hükümetin, yeni ortamların demokrasinin daha fazla gelişmesinde önemli bir rol oynayacağına inanmış olmasıdır. Hükümet, yeni tekniklerin bilginin ve görüşlerin serbestçe dolaşımı üzerindeki olumsuz etkisini önlemek istemektedir.

Bununla beraber, daha fazla program, özellikle yerel düzeyde, vatandaşların arasında ve onların yerel yönetimleriyle olan ilişkilerinde temasın arttırılmasına yardım edebilir. Örneğin, yaşlılara yardım etmek, yerel sorumlular için daha kolay olabilir. Yeni sistem bunlara, büyük apartman bloklarında ikamet etmekten ya da uydu şehirlerde yaşamaktan kaynaklanan tecrit edilmişliği ortadan kaldırmada yardımcı olabilir. Tartışmalarda bu olumlu etkileri göz ardı etmeden, Bonn'daki politikacılar yeni ortamlarla ilgili olarak, ileri sürülen tüm sorularla ilgili daha kapsamlı araştırmalara yer vermek niyetindedirler: kısaca, kesin olmayan bir geleceğe gözü kapalı yönelmek tehlikeli olabilir.